

تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان، از جمله آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی

مختار سلطانی

معاونت خدمات شهری شهرداری بروجن، کارشناس ارشد مدیریت اجرایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان

چکیده

تحقیق حاضر به تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان، با تمرکز بر ابعاد آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی می‌پردازد. این مطالعه بر اساس داده‌های جمع‌آوری‌شده از ۴۵۰ نفر از شهروندان و مسئولین شهرداری در سه شهر بزرگ ایران (تهران، مشهد و اصفهان) انجام شده است. نتایج نشان می‌دهند که بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان دارای آگاهی متوسط نسبت به برنامه‌های مدیریت پسماند هستند و ۴۰ درصد از آن‌ها تأثیرات برنامه‌ها را بر مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی را متوسط ارزیابی کرده‌اند. همچنین، حدود ۲۲.۲ درصد از پاسخ‌دهندگان تأثیر برنامه‌ها را در افزایش مشارکت اجتماعی زیاد می‌دانند. این نتایج نشان‌دهنده پتانسیل بالای برنامه‌های مدیریت پسماند برای بهبود آگاهی زیست‌محیطی و افزایش مشارکت اجتماعی در جامعه است. در نهایت، پیشنهاداتی برای افزایش آگاهی عمومی، توسعه زیرساخت‌ها و تقویت همکاری‌های بین‌نهادی ارائه شده است. این تحقیق می‌تواند به سیاست‌گذاران در طراحی و اجرای برنامه‌های مؤثر مدیریت پسماند کمک کرده و به تحقق اهداف توسعه پایدار در جوامع شهری یاری رساند.

واژه‌های کلیدی: مدیریت پسماند، شهروندان، آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی

مقدمه

مدیریت پسماند یکی از چالش‌های اساسی در جوامع شهری امروزی است. با افزایش جمعیت و توسعه صنعتی، تولید پسماند به‌طور چشمگیری افزایش یافته است و این موضوع نیاز به برنامه‌های مؤثر مدیریت پسماند را بیش از پیش ضروری می‌سازد (موسوی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). برنامه‌های مدیریت پسماند نه تنها به کاهش حجم پسماند کمک می‌کنند، بلکه تأثیرات عمیقی بر زندگی روزمره شهروندان دارند. این تأثیرات شامل آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی است (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱). آگاهی زیست‌محیطی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی در مدیریت پسماند شناخته می‌شود. افزایش آگاهی در مورد اثرات منفی پسماند بر محیط زیست می‌تواند به تغییر رفتارهای شهروندان و بهبود کیفیت زندگی آن‌ها منجر شود (حسینی و سلیمی، ۱۴۰۳). مشارکت اجتماعی نیز یکی دیگر از جنبه‌های مهم برنامه‌های مدیریت پسماند است. زمانی که شهروندان در فرآیند مدیریت پسماند مشارکت داشته باشند، احساس مسئولیت بیشتری نسبت به محیط زیست پیدا می‌کنند و این موضوع می‌تواند به بهبود نتایج مدیریتی منجر شود (زارعی و یوسفی، ۱۴۰۱). تأثیرات اقتصادی برنامه‌های مدیریت پسماند نیز قابل توجه است. این برنامه‌ها می‌توانند به کاهش هزینه‌های مرتبط با جمع‌آوری و دفع پسماند و همچنین به ایجاد فرصت‌های شغلی جدید منجر شوند (رضایی و احمدی، ۱۴۰۲). در بسیاری از کشورها، برنامه‌های مدیریت پسماند به‌عنوان یک استراتژی کلیدی برای توسعه پایدار شناخته می‌شوند. این برنامه‌ها می‌توانند به بهبود کیفیت زندگی شهروندان و حفاظت از محیط زیست کمک کنند (خانی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). یکی از اهداف اصلی برنامه‌های مدیریت پسماند، کاهش تولید پسماند و افزایش بازیافت آن‌ها است. این هدف می‌تواند به کاهش فشار بر منابع طبیعی و کاهش آلودگی محیط زیست منجر شود (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱). با توجه به اهمیت آگاهی زیست‌محیطی، برنامه‌های آموزشی در زمینه مدیریت پسماند باید در اولویت قرار گیرند. این برنامه‌ها می‌توانند به افزایش دانش و آگاهی شهروندان در مورد روش‌های صحیح مدیریت پسماند کمک کنند (حسینی و سلیمی، ۱۴۰۳). مشارکت اجتماعی در برنامه‌های مدیریت پسماند می‌تواند به شکل‌های مختلفی از جمله داوطلبی، برگزاری کارگاه‌ها و کمپین‌های آگاهی‌بخشی انجام شود. این نوع مشارکت می‌تواند به ایجاد حس تعلق و مسئولیت در شهروندان کمک کند (زارعی و یوسفی، ۱۴۰۱). تأثیرات اقتصادی برنامه‌های مدیریت پسماند می‌تواند شامل کاهش هزینه‌های بهداشتی و افزایش درآمدهای محلی از طریق بازیافت و فروش مواد بازیافتی باشد. این موضوع می‌تواند به بهبود وضعیت اقتصادی شهروندان کمک کند (رضایی و احمدی، ۱۴۰۲). همچنین، برنامه‌های مدیریت پسماند می‌توانند به بهبود سلامت عمومی منجر شوند. کاهش آلودگی ناشی از پسماندها می‌تواند به کاهش بیماری‌های مرتبط با آلودگی کمک کند (موسوی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). در نهایت، تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان نیازمند بررسی دقیق و جامع است. این تحلیل می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه‌ها و بهبود آن‌ها کمک کند (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱). با توجه به چالش‌های موجود در مدیریت پسماند، نیاز به همکاری بین نهادهای دولتی، خصوصی و جامعه مدنی احساس می‌شود. این همکاری می‌تواند به بهبود نتایج مدیریت پسماند و افزایش مشارکت اجتماعی منجر شود (حسینی و سلیمی، ۱۴۰۳). همچنین، استفاده از فناوری‌های نوین در مدیریت پسماند می‌تواند به بهبود کارایی و کاهش هزینه‌ها کمک کند. این فناوری‌ها می‌توانند به جمع‌آوری و پردازش پسماندها به‌صورت بهینه‌تر منجر شوند (زارعی و یوسفی، ۱۴۰۱). در نهایت، برنامه‌های مدیریت پسماند باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که تأثیرات مثبت بر زندگی روزمره شهروندان داشته باشند. این تأثیرات می‌توانند شامل بهبود کیفیت زندگی، افزایش آگاهی زیست‌محیطی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید باشند (رضایی و احمدی، ۱۴۰۲).

مبانی نظری

مبانی نظری تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان شامل چندین جنبه کلیدی است که به درک بهتر این موضوع کمک می‌کند. مدیریت پسماند به‌عنوان یک حوزه مهم در علوم محیط زیست و بهداشت عمومی شناخته می‌شود و تأثیرات آن بر زندگی روزمره شهروندان به‌ویژه در جوامع شهری بسیار قابل توجه است. یکی از مبانی نظری اصلی در این زمینه، مفهوم آگاهی زیست‌محیطی است. آگاهی زیست‌محیطی به معنای شناخت و درک افراد از مسائل زیست‌محیطی و تأثیرات آن بر زندگی انسان‌ها است. این آگاهی می‌تواند به تغییر رفتارهای فردی و اجتماعی منجر شود و در نتیجه، به بهبود مدیریت پسماند کمک کند (موسوی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). مشارکت اجتماعی نیز یکی دیگر از جنبه‌های مهم در مدیریت پسماند است. مشارکت اجتماعی به معنای دخالت و همکاری شهروندان در فرآیندهای مدیریتی و تصمیم‌گیری‌ها است. این مشارکت می‌تواند به افزایش حس مسئولیت در افراد و بهبود نتایج مدیریتی منجر شود (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱). تأثیرات اقتصادی برنامه‌های مدیریت پسماند نیز قابل توجه است. این تأثیرات می‌تواند شامل کاهش هزینه‌های مرتبط با جمع‌آوری و دفع پسماند و همچنین ایجاد فرصت‌های شغلی جدید باشد. برنامه‌های مؤثر مدیریت پسماند می‌توانند به بهبود وضعیت اقتصادی شهروندان کمک کنند و در عین حال به حفظ محیط زیست نیز کمک نمایند (رضایی و احمدی، ۱۴۰۲). مدیریت پسماند به‌عنوان یک استراتژی کلیدی برای توسعه پایدار شناخته می‌شود. این استراتژی می‌تواند به کاهش تولید پسماند و افزایش بازیافت آن‌ها منجر شود. به‌عبارتی، برنامه‌های مدیریت پسماند باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که تأثیرات مثبت بر زندگی روزمره شهروندان داشته باشند (خانی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). آموزش و آگاهی‌بخشی در زمینه مدیریت پسماند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برنامه‌های آموزشی می‌توانند به افزایش دانش و آگاهی شهروندان در مورد روش‌های صحیح مدیریت پسماند کمک کنند و در نتیجه، به بهبود کیفیت زندگی آن‌ها منجر شوند (حسینی و سلیمی، ۱۴۰۳). تأثیرات منفی پسماندها بر سلامت عمومی نیز یکی از مباحث مهم در این زمینه است. آلودگی ناشی از پسماندها می‌تواند به بروز بیماری‌های مختلف منجر شود و این موضوع نیاز به مدیریت صحیح پسماندها را بیش از پیش ضروری می‌سازد (زارعی و یوسفی، ۱۴۰۱). علاوه بر این، تغییرات اقلیمی و تأثیرات آن بر مدیریت پسماند نیز باید مورد توجه قرار گیرد. تغییرات اقلیمی می‌تواند به افزایش تولید پسماند و تغییر الگوهای مدیریت آن‌ها منجر شود (موسوی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). توسعه فناوری‌های نوین در مدیریت پسماند نیز یکی دیگر از مبانی نظری مهم است. استفاده از فناوری‌های نوین می‌تواند به بهبود کارایی و کاهش هزینه‌ها در مدیریت پسماند کمک کند و در نتیجه، تأثیرات مثبت بر زندگی روزمره شهروندان داشته باشد (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱). همچنین، همکاری بین نهادهای دولتی، خصوصی و جامعه مدنی در زمینه مدیریت پسماند ضروری است. این همکاری می‌تواند به بهبود نتایج مدیریت پسماند و افزایش مشارکت اجتماعی منجر شود (رضایی و احمدی، ۱۴۰۲). تحقیقات نشان می‌دهد که برنامه‌های مدیریت پسماند باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که تأثیرات مثبت بر زندگی روزمره شهروندان داشته باشند. این تأثیرات می‌توانند شامل بهبود کیفیت زندگی، افزایش آگاهی زیست‌محیطی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید باشند (خانی و نیک‌فر، ۱۴۰۰). علاوه بر این، تأثیرات فرهنگی و اجتماعی مدیریت پسماند نیز باید مورد بررسی قرار گیرد. فرهنگ‌های مختلف ممکن است نگرش‌ها و رفتارهای متفاوتی نسبت به مدیریت پسماند داشته باشند و این موضوع می‌تواند به تأثیرات متفاوتی بر زندگی روزمره شهروندان منجر شود (حسینی و سلیمی، ۱۴۰۳). در نهایت، تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان نیازمند بررسی دقیق و جامع است. این تحلیل می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه‌ها و بهبود آن‌ها کمک کند (زارعی و یوسفی، ۱۴۰۱). در مجموع، مبانی نظری تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان شامل جنبه‌های مختلفی از جمله آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت

اجتماعی، تأثیرات اقتصادی و فرهنگی است. این جنبه‌ها به درک بهتر این موضوع کمک می‌کنند و می‌توانند به بهبود مدیریت پسماند و کیفیت زندگی شهروندان منجر شوند (موسوی و نیکفر، ۱۴۰۰). به‌طور کلی، برنامه‌های مدیریت پسماند باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که به نیازهای جامعه پاسخ دهند و تأثیرات مثبت بر زندگی روزمره شهروندان داشته باشند. این موضوع نیازمند همکاری و هماهنگی بین نهادهای مختلف و همچنین مشارکت فعال شهروندان است (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۱). در نهایت، مدیریت پسماند به‌عنوان یک چالش جهانی نیازمند توجه و اقدام جدی است. این چالش می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و حفاظت از محیط زیست کمک کند و در عین حال، به ایجاد جامعه‌ای پایدار و سالم منجر شود (رضایی و احمدی، ۱۴۰۲).

آگاهی زیست محیطی

آگاهی زیست‌محیطی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رفتارهای انسانی و تصمیم‌گیری‌ها در زمینه حفاظت از محیط زیست شناخته می‌شود. این نوع آگاهی به شهروندان کمک می‌کند تا تأثیرات منفی فعالیت‌های خود بر محیط زیست را درک کنند و به دنبال راهکارهایی برای کاهش این تأثیرات باشند. با افزایش آگاهی زیست‌محیطی، افراد می‌توانند انتخاب‌های بهتری در زمینه مصرف منابع طبیعی و مدیریت پسماند داشته باشند (سهرابی، ۱۳۹۹). تحقیقات نشان می‌دهند که آگاهی زیست‌محیطی با رفتارهای پایدار مرتبط است. افرادی که از آگاهی بالاتری برخوردارند، بیشتر تمایل دارند که در فعالیت‌های محیط‌زیستی مشارکت کنند و به حفاظت از محیط زیست کمک کنند. به عنوان مثال، بررسی‌ها نشان داده‌اند که افراد با آگاهی بیشتر در زمینه تفکیک زباله و بازیافت، بیشتر از روش‌های صحیح مدیریت پسماند پیروی می‌کنند (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰). آموزش و ترویج آگاهی زیست‌محیطی در مدارس و دانشگاه‌ها یکی از راهکارهای مؤثر برای افزایش آگاهی عمومی در این زمینه است. برنامه‌های آموزشی می‌توانند اطلاعات لازم را به دانش‌آموزان و دانشجویان ارائه دهند و آن‌ها را نسبت به مسائل زیست‌محیطی حساس‌تر کنند (رستمی و همکاران، ۱۳۹۸). این رویکرد می‌تواند به ایجاد نسل جدیدی از شهروندان مسئول و آگاه کمک کند. همچنین، رسانه‌ها نقش مهمی در افزایش آگاهی زیست‌محیطی دارند. از طریق برنامه‌های تلویزیونی، رادیویی و محتوای آنلاین، می‌توان اطلاعات مفیدی را در زمینه مسائل زیست‌محیطی به جامعه منتقل کرد. این اطلاعات می‌توانند شامل نکات ساده‌ای درباره کاهش مصرف انرژی، مدیریت پسماند و حفاظت از منابع طبیعی باشند (موسوی و همکاران، ۱۴۰۱). آگاهی زیست‌محیطی نه تنها به رفتارهای فردی مربوط می‌شود، بلکه می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های جمعی نیز تأثیرگذار باشد. افراد آگاه‌تر معمولاً در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی مرتبط با محیط زیست مشارکت بیشتری دارند و خواستار تغییرات در سیاست‌های عمومی می‌شوند (شریفی و احمدی، ۱۳۹۷). این مشارکت می‌تواند به تصویب قوانین و مقرراتی منجر شود که به بهبود وضعیت محیط زیست کمک می‌کند. در کشورهای در حال توسعه، چالش‌های خاصی در زمینه افزایش آگاهی زیست‌محیطی وجود دارد. عواملی نظیر فقر، عدم دسترسی به اطلاعات و آموزش ناکافی می‌توانند مانع از افزایش آگاهی در این جوامع شوند (کریمی و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین، نیاز به برنامه‌های هدفمند و مناسب برای ارتقاء آگاهی زیست‌محیطی در این جوامع احساس می‌شود. آگاهی زیست‌محیطی همچنین با عوامل اقتصادی مرتبط است. تحقیقات نشان داده‌اند که افراد با آگاهی بالاتر معمولاً تمایل بیشتری به انتخاب گزینه‌های پایدار و سبز دارند، حتی اگر این گزینه‌ها هزینه بیشتری داشته باشند (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۹). این امر نشان‌دهنده این است که آگاهی می‌تواند به تغییر الگوهای مصرف و بهبود کیفیت زندگی کمک کند. با توجه به تغییرات اقلیمی و چالش‌های زیست‌محیطی جهانی، افزایش آگاهی زیست‌محیطی در سطح جهانی ضروری است. این امر نیازمند همکاری بین‌المللی و تبادل تجربیات و اطلاعات میان کشورها

است (فراهانی و همکاران، ۱۴۰۱). این همکاری می‌تواند به ایجاد راهکارهای مؤثر برای مقابله با چالش‌های زیست‌محیطی کمک کند. در نهایت، بهبود آگاهی زیست‌محیطی نیازمند اقدامات چندجانبه است. این اقدامات باید شامل آموزش، رسانه‌ها، سیاست‌های عمومی و مشارکت اجتماعی باشند (علی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). تنها با یک رویکرد جامع و یکپارچه می‌توان به نتایج مؤثری در زمینه حفاظت از محیط زیست دست یافت. به طور کلی، آگاهی زیست‌محیطی به عنوان یک عامل کلیدی در توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی شناخته می‌شود. با افزایش این آگاهی، می‌توان به بهبود کیفیت زندگی و حفظ محیط زیست کمک کرد (رضایی و همکاران، ۱۳۹۹). بنابراین، نیاز به سرمایه‌گذاری در برنامه‌های آموزشی و ترویجی در این زمینه احساس می‌شود. در ایران، با وجود تلاش‌های صورت گرفته، هنوز هم چالش‌های قابل توجهی در زمینه آگاهی زیست‌محیطی وجود دارد. برگزاری کارگاه‌ها و سمینارهای آموزشی می‌تواند به افزایش آگاهی عمومی در این زمینه کمک کند (نجفی و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین، همکاری با نهادهای غیردولتی و انجمن‌های محیط‌زیستی می‌تواند به ترویج فرهنگ حفاظت از محیط زیست کمک کند. آگاهی زیست‌محیطی در میان جوانان به ویژه از اهمیت بالایی برخوردار است. جوانان به عنوان آینده‌سازان جامعه می‌توانند با آگاهی بالاتر و رفتارهای پایدار، تأثیر مثبتی بر محیط زیست بگذارند (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین، توجه به این گروه سنی در برنامه‌های آموزشی و ترویجی ضروری است. در مجموع، افزایش آگاهی زیست‌محیطی نه تنها به بهبود رفتارهای فردی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به تغییرات اجتماعی و سیاسی مثبت منجر شود. این تغییرات می‌توانند در نهایت به بهبود وضعیت محیط زیست و توسعه پایدار منجر شوند (وزیری و همکاران، ۱۴۰۱). در نتیجه، سرمایه‌گذاری در این حوزه باید در اولویت برنامه‌های اجتماعی و اقتصادی قرار گیرد. در نهایت، می‌توان گفت که آگاهی زیست‌محیطی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر برای ایجاد جامعه‌ای پایدار و مسئول در برابر محیط زیست است. با توجه به چالش‌های زیست‌محیطی که در سطح جهانی وجود دارد، نیاز به اقدامات جدی و کارآمد در این زمینه احساس می‌شود (علی‌پور و همکاران، ۱۳۹۹). به همین دلیل، همگان باید به ارتقاء آگاهی زیست‌محیطی توجه ویژه‌ای داشته باشند و در راستای تحقق آن تلاش کنند. این تلاش‌ها می‌توانند به ایجاد محیطی سالم‌تر و پایدارتر برای نسل‌های آینده منجر شوند (حسینی و رستمی، ۱۴۰۰).

روش تحقیق

تحقیق حاضر به تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان، با تمرکز بر ابعاد آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی می‌پردازد. این تحقیق به بررسی چگونگی تأثیر این برنامه‌ها بر رفتارها و نگرش‌های شهروندان در زمینه مدیریت پسماند و نیز تأثیرات اقتصادی ناشی از آن‌ها می‌پردازد. جامعه آماری این تحقیق شامل شهروندان و مسئولین شهرداری‌های سه شهر بزرگ ایران (تهران، مشهد و اصفهان) است. انتخاب این شهرها به دلیل تنوع فرهنگی، اجتماعی و چالش‌های خاصی که در مدیریت پسماند دارند، صورت گرفته است. برای تعیین نمونه آماری، از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای انتخاب ۴۰۰ نفر از شهروندان و از روش نمونه‌گیری هدفمند برای انتخاب ۵۰ نفر از مسئولین شهرداری‌ها استفاده شده است. در مجموع، نمونه آماری تحقیق شامل ۴۵۰ نفر می‌باشد که به‌طور نماینده از جامعه آماری انتخاب شده‌اند. ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها شامل یک پرسشنامه ساختاریافته است که شامل سوالات بسته و باز در زمینه‌های مختلف آگاهی زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی ناشی از برنامه‌های مدیریت پسماند می‌باشد. پرسشنامه به‌صورت آنلاین و کاغذی توزیع شده و پس از جمع‌آوری، داده‌ها وارد نرم‌افزار SPSS و Excel شده‌اند. تحلیل

داده‌ها شامل دو بخش آمار توصیفی و استنباطی است. آمار توصیفی شامل محاسبه فراوانی، درصد و میانگین است. همچنین، برای آزمون فرضیات تحقیق از آزمون‌های استنباطی مانند آزمون تی و ANOVA استفاده شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر اساس جنسیت

جنسیت	تعداد	درصد
مرد	۲۲۰	۴۸.۹٪
زن	۲۳۰	۵۱.۱٪
مجموع	۴۵۰	۱۰۰٪

تحلیل: در این جدول، توزیع جنسیت پاسخ‌دهندگان نشان‌دهنده تنوع در نمونه آماری است. از مجموع ۴۵۰ پاسخ‌دهنده، ۵۱.۱ درصد زن و ۴۸.۹ درصد مرد هستند. این توزیع نشان‌دهنده نمایندگی مناسب از هر دو جنسیت است و می‌تواند به تعادل در نظرات و دیدگاه‌ها کمک کند و به‌ویژه در زمینه‌های مرتبط با آگاهی زیست‌محیطی و مشارکت اجتماعی مؤثر باشد.

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر اساس سن

گروه سنی	تعداد	درصد
زیر ۲۰ سال	۵۰	۱۱.۱٪
۲۱-۳۰ سال	۱۲۰	۲۶.۷٪
۳۱-۴۰ سال	۱۵۰	۳۳.۳٪
۴۱-۵۰ سال	۸۰	۱۷.۸٪
بالای ۵۰ سال	۵۰	۱۱.۱٪
مجموع	۴۵۰	۱۰۰٪

تحلیل: این جدول نشان می‌دهد که بیشترین تعداد پاسخ‌دهندگان در گروه سنی ۳۱-۴۰ سال قرار دارند (۳۳.۳ درصد)، که نشان‌دهنده توجه بیشتر این گروه به مسائل زیست‌محیطی و مدیریت پسماند است. همچنین، ۲۶.۷ درصد از پاسخ‌دهندگان در گروه سنی ۲۱-۳۰ سال قرار دارند که به جوان بودن جمعیت پاسخ‌دهندگان اشاره دارد و می‌تواند به افزایش مشارکت اجتماعی در برنامه‌های مدیریت پسماند کمک کند.

جدول ۳: آگاهی شهروندان نسبت به برنامه‌های مدیریت پسماند

سطح آگاهی	تعداد	درصد
پایین	۶۰	۱۳.۳٪
متوسط	۲۵۰	۵۵.۶٪
بالا	۱۴۰	۳۱.۱٪
مجموع	۴۵۰	۱۰۰٪

تحلیل: بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان (۵۵.۶ درصد) دارای آگاهی متوسط نسبت به برنامه‌های مدیریت پسماند هستند. این نتیجه نشان می‌دهد که هنوز فضای زیادی برای بهبود آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه وجود دارد. همچنین، ۳۱.۱ درصد

از پاسخ‌دهندگان آگاهی بالایی دارند که می‌تواند به عنوان یک فرصت برای استفاده از این افراد در برنامه‌های آموزشی و ترویجی در نظر گرفته شود.

جدول ۴: تأثیر برنامه‌های مدیریت پسماند بر مشارکت اجتماعی

تأثیر	تعداد	درصد
خیلی کم	۴۰	٪۸.۹
کم	۹۰	٪۲۰
متوسط	۱۸۰	٪۴۰
زیاد	۱۰۰	٪۲۲.۲
خیلی زیاد	۴۰	٪۸.۹
مجموع	۴۵۰	٪۱۰۰

تحلیل: از نظر پاسخ‌دهندگان، ۴۰ درصد معتقدند که برنامه‌های مدیریت پسماند تأثیر متوسطی بر مشارکت اجتماعی دارند و ۲۲.۲ درصد نیز این تأثیر را زیاد می‌دانند. این نتایج نشان‌دهنده پتانسیل بالای این برنامه‌ها برای تشویق شهروندان به مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی مرتبط با مدیریت پسماند است، اما همچنین نیاز به تلاش‌های بیشتری برای افزایش تأثیر مثبت آن‌ها وجود دارد.

جدول ۵: تأثیرات اقتصادی برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره

تأثیر اقتصادی	تعداد	درصد
خیلی کم	۵۰	٪۱۱.۱
کم	۱۰۰	٪۲۲.۲
متوسط	۱۸۰	٪۴۰
زیاد	۹۰	٪۲۰
خیلی زیاد	۳۰	٪۶.۷
مجموع	۴۵۰	٪۱۰۰

تحلیل: نتایج این جدول نشان می‌دهند که ۴۰ درصد از پاسخ‌دهندگان تأثیرات اقتصادی برنامه‌های مدیریت پسماند را متوسط می‌دانند و ۲۰ درصد نیز تأثیر آن را زیاد می‌دانند. این یافته‌ها نشان‌دهنده این است که برنامه‌های مدیریت پسماند می‌توانند به بهبود وضعیت اقتصادی شهروندان کمک کنند، اما همچنین نیاز به شفاف‌سازی و ارتقاء آگاهی درباره این تأثیرات وجود دارد.

نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده از ۴۵۰ نفر از شهروندان و مسئولین شهرداری، به تحلیل تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان پرداخته است. نتایج نشان‌دهنده آگاهی نسبی شهروندان نسبت به این برنامه‌ها، تأثیرات مثبت آن‌ها بر مشارکت اجتماعی و تأثیرات اقتصادی ناشی از آن‌ها است. این تحلیل می‌تواند به

سیاست‌گذاران در طراحی و اجرای برنامه‌های مؤثر مدیریت پسماند کمک کند و به تحقق اهداف توسعه پایدار در جوامع شهری یاری رساند.

پیشنهادهای

با توجه به نتایج و تحلیل‌های انجام‌شده، پیشنهادات زیر به منظور بهبود تأثیر برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان ارائه می‌شود:

۱. **افزایش آگاهی عمومی:** برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی برای شهروندان در خصوص برنامه‌های مدیریت پسماند و تأثیرات آن‌ها می‌تواند به افزایش آگاهی و مشارکت آن‌ها کمک کند.
۲. **توسعه زیرساخت‌ها:** شهرداری‌ها باید به توسعه زیرساخت‌های لازم برای جمع‌آوری و بازیافت زباله توجه کنند تا مشارکت شهروندان را در این زمینه افزایش دهند.
۳. **تقویت همکاری‌های بین‌نهادی:** ایجاد شبکه‌های همکاری بین نهادهای دولتی، خصوصی و جامعه می‌تواند به بهبود فرآیندهای مدیریت پسماند و افزایش مشارکت اجتماعی کمک کند.
۴. **تخصیص منابع مالی:** دولت‌ها باید به تخصیص منابع مالی مناسب به شهرداری‌ها برای اجرای برنامه‌های مدیریت پسماند توجه کنند تا تأثیرات اقتصادی مثبت این برنامه‌ها بهبود یابد.
۵. **ایجاد سیاست‌های تشویقی:** ارائه مشوق‌های مالی به شهروندانی که در برنامه‌های تفکیک زباله و کاهش تولید زباله مشارکت می‌کنند، می‌تواند به افزایش همکاری و مشارکت عمومی کمک کند.

منابع

- ابراهیمی، ع.، و همکاران. (۱۳۹۹). آگاهی زیست‌محیطی و انتخاب‌های پایدار. فصلنامه اقتصاد محیط زیست، ۴(۳)، ۱۱۲-۱۳۰.
- حسینی، ر. و سلیمی، ف. (۱۴۰۳). آگاهی زیست‌محیطی و مدیریت پسماند. نشریه بهداشت عمومی.
- حسینی، ر.، و رستمی، م. (۱۴۰۰). آگاهی زیست‌محیطی و رفتارهای پایدار: یک مطالعه موردی. مجله پژوهش‌های محیط زیستی، ۸(۱)، ۷۰-۸۵.
- خانی، س. و نیکفر، م. (۱۴۰۰). تأثیرات مشارکت اجتماعی در مدیریت پسماند. نشریه علوم محیط زیست.
- خلیلی، ف.، و همکاران. (۱۳۹۸). جوانان و آگاهی زیست‌محیطی. فصلنامه مطالعات جوانان، ۳(۲)، ۵۰-۶۵.
- رستمی، ن.، و همکاران. (۱۳۹۸). نقش آموزش در افزایش آگاهی زیست‌محیطی. مجله علمی-پژوهشی توسعه پایدار، ۵(۳)، ۹۸-۱۱۵.
- رضایی، س. و احمدی، م. (۱۴۰۲). برنامه‌های آموزشی در زمینه مدیریت پسماند. مجله فناوری‌های نوین.
- رضایی، ن.، و همکاران. (۱۳۹۹). آگاهی زیست‌محیطی و کیفیت زندگی. مجله توسعه اجتماعی، ۱۱(۴)، ۲۰۰-۲۱۵.
- زارعی، م. و یوسفی، م. (۱۴۰۱). سیاست‌های بهداشتی و محیط زیستی در مدیریت پسماند. مجله علوم/اجتماعی.
- سهرابی، م. (۱۳۹۹). آگاهی زیست‌محیطی و رفتارهای پایدار. مجله تحقیقات محیط زیست، ۱۰(۲)، ۴۵-۶۰.
- شریفی، م.، و احمدی، ر. (۱۳۹۷). تأثیر مشارکت اجتماعی بر حفاظت از محیط زیست. فصلنامه مطالعات اجتماعی، ۱۲(۱)، ۲۵-۴۰.
- علی‌پور، س.، و همکاران. (۱۳۹۹). آگاهی زیست‌محیطی و چالش‌های جهانی. فصلنامه مطالعات بین‌المللی، ۱۰(۲)، ۴۰-۵۵.
- علیزاده، م.، همکاران. (۱۴۰۱). بررسی تأثیرات برنامه‌های مدیریت پسماند بر زندگی روزمره شهروندان. مجله محیط زیست.
- علی‌زاده، م.، و همکاران. (۱۴۰۰). ضرورت افزایش آگاهی زیست‌محیطی در جامعه. فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی، ۹(۳)، ۶۷-۸۰.
- فراهانی، س.، و همکاران. (۱۴۰۱). همکاری‌های بین‌المللی در زمینه آگاهی زیست‌محیطی. مجله سیاست‌های عمومی، ۶(۲)، ۴۵-۶۰.
- کریمی، ف.، و همکاران. (۱۴۰۰). چالش‌های افزایش آگاهی زیست‌محیطی در کشورهای در حال توسعه. مجله توسعه پایدار، ۱۵(۲)، ۱۵۵-۱۷۰.
- موسوی، ع.، و همکاران. (۱۴۰۱). رسانه‌ها و آگاهی زیست‌محیطی. مجله ارتباطات اجتماعی، ۸(۱)، ۸۸-۱۰۲.
- نجفی، ر.، و همکاران. (۱۴۰۰). تأثیر کارگاه‌های آموزشی بر آگاهی زیست‌محیطی. فصلنامه تحقیقات اجتماعی، ۱۴(۱)، ۳۰-۴۵.
- وزیری، ع.، و همکاران. (۱۴۰۱). افزایش آگاهی زیست‌محیطی و تغییرات اجتماعی. مجله جامعه‌شناسی، ۷(۳)، ۹۰-۱۰۵.